

Tämä on Energiaviraston sähköisesti allekirjoittama asiakirja.

Detta är ett dokument som har signerats elektroniskt av Energimyndigheten.

This is a document that has been electronically signed by the Energy Authority.

Asiakirjan päivämäärä on: 08.01.2021

Dokumentet är daterat: 08.01.2021

The document is dated: 08.01.2021

Esittelijä / Föredragande / Referendary

Nimi / Namn / Name: Valtteri Varonen

Pvm / Datum / Date: 07.01.2021

Ratkaisija / Beslutsfattare / Decision-maker

Nimi / Namn / Name: Veli-Pekka Saajo

Pvm / Datum / Date: 08.01.2021

Tämä asiakirja koostuu seuraavista osista:

- Kansilehti (tämä sivu)
- Alkuperäinen asiakirja tai alkuperäiset asiakirjat [Allekirjoitettu asiakirja alkaa seuraavalta sivulta. >](#)

Detta dokument består av följande delar:

- Titelblad (denna sida)
- Originaldokument [Det signerade dokumentet börjar på nästa sida. >](#)

This document contains:

- Front page (this page)
- The original document(s) [The signed document follows on the next page >](#)

Jakelun mukaan

Valvontakirje koskien toimitusvarmuuskannustimen alaskirjauksista Energiavirastolle toimitettavaa selvitystä

Energiavirasto on antanut 30.11.2015 verkonhaltijoille Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 10 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella vahvistuspäätöksen, jolla on vahvistettu verkonhaltijan noudatettavaksi verkonhaltijan verkkotoiminnan tuoton määrittämistä koskevat menetelmät (jäljempänä valvontamenetelmät) neljännellä 1.1.2016 – 31.12.2019 ja viidennellä 1.1.2020 – 31.12.2023 valvontajaksolla.

Valvontamenetelmät sisältävät toimitusvarmuuskannustimen. Valvontamenetelmien mukaan kannustimella huomioidaan menetelmissä tasapuolisesti verkonhaltijoille sähkömarkkinalaissa (588/2013) toimitusvarmuudelle asetetut toimitusvarmuusvaatimukset. Edelleen valvontamenetelmien mukaan toimitusvarmuuskannustimen tulee olla tasapuolinen ja ohjausvaikutuksiltaan neutraali, ottaen huomioon luonnollisen monopolin erityisvalvonnan keskeiset tavoitteet.

Valvontamenetelmien mukaan toimitusvarmuuskannustimen alaskirjauksilla kompensoidaan niitä korvausinvestointien yhteydessä tehtyjä purkuja, jotka on jouduttu tekemään sähkömarkkinalain toimitusvarmuuskriteerien pakottamana aiemmasta verkostostrategiasta poiketen eli normaalia käytäntöä aiemmin. Edelleen valvontamenetelmien mukaan kannustin on tarkoitettu tilanteisiin, joissa verkonhaltijan voi olla esimerkiksi välttämätöntä korvata sähköasemien lähdoilta uudehkoa ja hyväkuntoista verkkoa, jotta lain velvoittamat tavoitteet saavutetaan. Toimitusvarmuuskannustimen alaskirjauksia hakeneen verkonhaltijan ei tule menetelmien mukaan saada perusteetonta hyötyä suhteessa verkonhaltijaan, joka ei uuden lain takia joudu tekemään merkittäviä ennaikaisia korvausinvestointeja. Valvontamenetelmien mukaan kannustimella kompensoidaan mahdollisia menetyksiä toimitusvarmuuskriteerien saavuttamiseen tehtävistä ennaikaisista korvausinvestoinneista vain siltä osin, kun investointikannustin ei niitä menetelmissä huomioi.

Edellä olevaan viitaten alaskirjaukset tulee laskea siten, että menetelmät kohtelevat laskennallisesti yhtiöitä tasapuolisesti. Laskennan ohella keskeistä on tietenkin myös se, että alaskirjaukset ovat perusteltuja ja valvontamenetelmien mukaisesti mahdollista sisällyttää kannustimeen.

Verkonhaltijoiden hakemuksista havaitut ongelmat

Energiavirasto on käynyt neljännellä valvontajaksolla läpi verkonhaltijoiden toimitamia toimitusvarmuuskannustimen alaskirjaushakemuksia ja huomannut niissä merkittäviä tulkintaeroja niin laskennallisesti kuin myös käyttötarkoituksen ja perusteluiden osalta.

Nykykäyttöarvon jäännösarvon laskennassa havaitut ongelmat

Alaskirjaushakemusten tarkastuksissa on tullut vastaan hakemuksia, joiden nykykäyttöarvon jäännösarvon laskennoissa on käytetty vääriä yksikköhintoja ja pitoaikoja. Lisäksi Energiavirasto on huomannut, että alaskirjauksen NKA-jäännösarvon laskentaa on tulkittu vaihtelevasti. Verkonhaltija on saattanut laskea koko

alaskirjaushakemusten piirissä olevalle massalle alaskirjaukset tai pilkkoa laskennan eri osiin, joiden summasta alaskirjaus muodostuu. Jos verkonhaltija on pilkkoanut laskennan pienempiin osiin, jopa johto-osien tai solmuvälien tarkkuuksiin, verkonhaltija on saattanut jättää laskennasta kokonaan pois ne johto-osat, joiden purkuikä on ylittänyt pitoaikavälin alarajan. Kyseinen laskentaperiaate johtaa virheelliseen lopputulokseen, koska tällöin alaskirjauksen kompensatiota ei määritetä oikein koko purettu verkkomassa huomioiden. Toisin sanoen verkonhaltija on saattanut jättää jäännösarvon laskennasta kokonaan pois purkuiältään vanhempien komponenttien vaikutuksen jäännösarvoon. Purkuiältään vanhemmat komponentit nostavat keskimääräistä purkuikää ja näin ollen pienentävät tosiasiallista alaskirjauksen määrää. Jos purkuiältään vanhemmat komponentit jätetään laskennasta pois, alaskirjauksen laskenta johtaa virheelliseen lopputulokseen.

Vielä asiaa täsmentäen verkonhaltija on siis saattanut alaskirjausten laskennassa jättää alaskirjaushankkeissa purettujen vanhempien komponenttien vaikutuksen kokonaan pois laskennasta, vaikka niiden tulisi omalta osaltaan pienentää alaskirjauksen kokonaisuusmäärää. Edellä olevalla laskentaperiaatteella päästään huomattavasti korkeampaan alaskirjausmäärään kuin sillä, että lasketaan alaskirjauksen todellinen kompensatiovaikutus kaikkien alaskirjaushankkeiden muodostamalle massalle siten, että kaikkien alaskirjaushankkeissa purettujen komponenttien todellinen ikä otetaan huomioon NKA-jäännösarvoa laskettaessa. Mitä pienempiin laskentakokonaisuuksiin verkonhaltija on alaskirjauksen jakanut, sitä suurempi virhe laskennassa on saattanut muodostua, jos pitoaikavälin alarajan ylittäneitä yksittäisiä komponentteja ei ole huomioitu laskennassa tarkoituksenmukaisesti. Tämän valvontakirjeen liitteenä on esimerkkikuva, jossa laskentatapojen eroja on havainnollistettu.

Hakemusten perusteissa havaitut ongelmat

Valvontamenetelmissä on kuvattu perusteet alaskirjauksien hakemiselle. Alaskirjaushakemusten perusteella verkonhaltijoiden tulkinnat ovat kuitenkin poikenneet melko paljon toisistaan esimerkiksi sen suhteen, mikä kannustimen tarkoitus on, milloin verkon enneaikainen purkaminen kuuluu kannustimen piiriin ja miten alaskirjaukset tulee perustella. Tarkastuksissa on vuosittain löytenyt edelleen hankkeita, jotka eivät kuulu kannustimen piiriin. Erityisen huolestuttavaa on ollut se, että usein kannustimeen on sisällytetty automaattisesti lähes kaikki komponentit, joiden purkuikä alittaa pitoaikavälin alarajan, tarkastelematta aidosti purkujen aloittamisen syitä.

Verkonhaltijoilla on ollut myös erilaisia tulkintoja siitä, mikä on riittävän suuri investointiprojekti kannustimeen sisällytettäväksi. Tälle ei olekaan toistaiseksi asetettu yksiselitteisiä kriteerejä verkonhaltijoiden erilaisten toimintaympäristöjen vuoksi. Kannustimen ei kuitenkaan missään tilanteessa ole tarkoitus antaa perusteetonta etua sellaiseen verkonhaltijaan nähden, joka ei alaskirjauksia hae. Tämä on esitetty selkeästi myös valvontamenetelmissä.

Valvontamenetelmien mukaan Energiavirasto antaa tarvittaessa tarkempia ohjeita alaskirjauksiin liittyvän selvityksen sisällöstä. Edellä mainittujen syiden vuoksi Energiavirasto täsmentää tällä valvontakirjeellä viidennelle valvontajaksolle toimitusvarmuuskannustimen alaskirjauksiin liittyvää ohjeistusta. Tämän valvontakirjeen tarkoitus on täsmentää valvontamenetelmien sisältöä, jotta voidaan luoda mahdollisimman tasapuoliset periaatteet kannustimen käytölle, tehostaa tarkastusta sekä vähentää tulkinnanvaraisuutta.

Ohjeet nykykäyttöarvon jäännösarvon oikealle laskentatavalle

Alaskirjaukset tulee laskea todellisilla purkuikäiedoilla sille kokonaisuudelle, jota on haettu kannustimen piiriin. Laskennassa tulee käyttää yksikköhintaluettelon mukaisia verkkokomponenttien yksikköhintoja sekä pitoaikavälin alarajaa. Kokonaisuus voi muodostua useammasta hankkeesta ja useista eri verkkokomponenteista, mutta laskenta tulee kuitenkin muodostaa siten, että tosiasiallinen kompensointin tarve määritetään oikein siten, että samaan lopputulokseen päästään riippumatta siitä, miten pieniin osiin laskenta on jaettu tai minkä pitoajan verkonhaltija on neljännen valvontajakson alussa valinnut.

Todellinen alaskirjausmäärä, jota kannustimella on tarkoitus kompensoida, laskeaan menetelmien tarkoittamalla tavalla seuraavasti. Jokaiselle verkkokomponentille, jota on purettu, tulee määrittää nykykäyttöarvon jäännösarvo käyttäen valvontamenetelmien yksikköhintoja, pitoaikavälin alarajaa sekä keskimääräistä todellista purkuikää ilman pitoaikaleikkuria. Verkkokomponentille lasketun NKA-jäännösarvon etumerkki saattaa siis olla myös negatiivinen, jos verkkokomponentin purkujen keski-ikä on korkeampi kuin pitoaikavälin alaraja. Haettavan alaskirjauksen määrä selvitykseen saadaan summaamalla verkkokomponenteille lasketut NKA-jäännösarvot yhteen. Tällöin purkuikänsä keskimäärin vanhemmat verkkokomponentit saattavat aiheuttaa sen, että jäännösarvo muodostuu jollekin verkkokomponentille negatiiviseksi ja laskee näin ollen alaskirjauksen kokonaissummaa. Kun laskenta suoritetaan näin, alaskirjauksen summasta tulee aina sama riippumatta siitä, miten pienissä paloissa alaskirjauksia on laskettu. Lisäksi varmistetaan se, että alaskirjaukset tulkitaan ja lasketaan valvontamenetelmien tarkoittamalla tasapuolisella tavalla.

Perusteet laskennalle

Toimitusvarmuuskannustimen alaskirjausten laskenta tulee tehdä valvontamenetelmien tarkoittamalla tavalla. Valvontamenetelmien mukaan kannustimella kompensoidaan mahdollisia menetyksiä toimitusvarmuuskriteerien saavuttamiseen tehtävistä ennenaikaisista korvausinvestoinneista vain siltä osin kuin investointikannustin ei niitä menetelmissä huomioi. Lisäksi kannustimen käytön ja alaskirjauksien laskentaperiaatteen tulee olla tasapuolinen ja oikeudenmukainen. Alaskirjauksien laskentaperiaate ei voi olla sellainen, että se toisi ylimääräistä hyötyä kannustimen käyttäjille suhteessa niihin verkonhaltijoihin, jotka eivät kannustinta käytä. Laskentaperiaate ei voi myöskään vaihdella eri verkonhaltijoiden välillä siten, että iältään ja määrältään täysin vastaavissa alaskirjauslaskennoissa päädyttäisiin hakemuksissa loppusumman osalta eri lopputulokseen.

Edellä olevaan viitaten, jos verkkokomponentin kaikkien purkujen keski-ikä on pitoaikavälin alarajaa suurempi, investointikannustimella ja pitoaikojen valinnalla on valvontamenetelmissä jo huomioitu mahdolliset ennenaikaiset korvausinvestoinnit myös toimitusvarmuushankkeiden osalta. Tosiasiallisen pitoajan, eli verkkokomponentin keskimääräisen purkuikänsä, alittaessa pitoaikavälin alarajan, valvontamenetelmien tasapoistomekanismi ei enää pysty huomioimaan ennenaikaisia korvausinvestointeja, koska pienempää pitoaikaa ole voinut valita. Toimitusvarmuuskannustimen alaskirjauksilla on tarkoitus kompensoida vain sitä osaa, jota investointikannustimen tasapoistoilla ei ole valvontamenetelmissä ollut mahdollista huomioida pitoaikavälin alarajasta johtuen. Näin ollen alaskirjauksia ei ole perusteltua laskea siten, että keskimääräistä purkuikää määrittäessä jätetään huomiotta iältään vanhempia komponentteja esimerkiksi leikkaamalla laskennasta pois iältään kaikki pitoaikavälin alarajan ylittäneet purut. Perusteltua ei ole myöskään suorittaa

laskentaa siten, että verkkokomponentille määritetty alaskirjausmäärä ei voisi olla negatiivinen, jos kyseisen verkkokomponentin purut ovat keskimäärin olleet iältään pitoaikavälin alarajaa vanhempia. Jos verkkokomponenttikohtaisten alaskirjausmäärien kokonaissumma muodostuu negatiiviseksi, se osoittaa, että alaskirjauksille ei ole ollut perusteita, koska oikealla pitoajan valinnalla investointikannustimen tasapoistot olisivat kompensoineet sen osan puruista, jotka on tehty ennen aikaisesti.

Perusteet toimitusvarmuuskannustimen alaskirjauksien käytölle

Verkonhaltijan tulee ottaa seuraavat asiat huomioon hakiessaan alaskirjauksia. Kaikkien alla olevien kriteerien tulee täytyä, jotta kannustimen alaskirjauksien käytölle on perusteet.

1. Yleiset perusteet kannustimen käytölle

Kannustimen käyttö on perusteltua, jos verkonhaltija joutuu tekemään lain toimitusvarmuusvaatimusten saavuttamiseksi merkittäviä ennen aikaisia korvausinvestointeja. Toisin sanoen, jos verkonhaltijan toimitusvarmuus on jo hyvällä tasolla ja verkonhaltija kykenee saavuttamaan toimitusvarmuusvaatimukset ilman merkittäviä ennen aikaisia korvausinvestointeja, kannustimen käyttö ei ole perusteltua, koska investointikannustin huomioi riittävässä määrin myös ennen aikaisen korvausinvestoinnit. Jos alueella verkko on jo todettu kuuluvan toimitusvarmuusvaatimusten piiriin kuuluvaksi, myöskään tällöin perustetta kannustimen käytölle ei ole.

Energivirasto tulee käyttämään yleisenä perusteena kannustimen käytölle sitä, että verkonhaltijan vuoden aikaisten purkujen keski-ikä tulee olla pitoaikavälin alarajaa pienempi kaikkien niiden verkkokomponenttien osalta, jotka on valvontamenetelmien puitteissa ollut mahdollista sisällyttää kannustimen piiriin. Toisin sanoen Energiavirastolle tulee toimittaa tieto kaikista ilmajohtoverkon pienjännite- ja keskijänniteverkon purkumääristä ja purkujen keski-ikä tiedoista, jotta virasto voi varmentaa, onko kannustimen käytölle ylipäättänsä perusteita. Mikäli verkkokomponenteille kaikista puruista määritetty todellinen purkujen keski-ikä ylittää pääosin pitoaikavälin alarajan, ei kannustimen käytölle ole edellytyksiä. Toisin sanoen, jos purkujen määrällä painotettu keski-ikä ylittää määrällä painotetun keskimääräisen pitoaikavälin alarajan, edellytyksiä kannustimen käytölle ei ole.

Mikäli painotettu keskiarvo puruista on alle painotetun keskimääräisen pitoajan alarajan, osoittaa tämä sen, että ennen aikaiset purut eivät ole voineet sisältyä riittävässä määrin investointikannustimen piiriin ja perusteita kannustimen käytölle voi olla. Tämä tukee myös sitä seikkaa, että ennen aikaisen korvausinvestointien on täytynyt olla merkittäviä ja laajoja. Toisena kriteerinä kannustimen käytölle on kuitenkin edelleen se, että verkonhaltijan on ollut pakko tehdä ennen aikaisia korvausinvestointeja saavuttaakseen lain asettamat vaatimukset ja korvausinvestointien on liityttävä sellaiseen alueeseen, jota ei ole vielä määritetty toimitusvarmuusvaatimusten piiriin.

2. Korvausinvestoinnin aloittamisen syy

Kannustimen piiriin voidaan sisällyttää vain sellaisia ennen aikaisia korvausinvestointeja, jotka on jouduttu tekemään ainoastaan sähkömarkkinalain toimitusvarmuusvaatimusten saavuttamiseksi lain asettamassa määrääjassa, aiemmasta

verkostostrategiasta poiketen normaalia käytäntöä merkittävästi aiemmin. Jos ennaikaisen korvausinvestoinnin syy on jokin muu kuin edellä mainittu, kuten verkon vahvistus, liittäminen, infran muutos, verkon kunnossapito ja korjaaminen tai sähkötekniset syyt, ei ennaikainen purku kuulu kannustimen piiriin, vaikka toimitusvarmuus hankkeen myötä paranisikin.

Verkonhaltijan tulee kiinnittää erityistä huomiota kannustimeen sisällyttämiensä hankkeiden perusteluihin. Jos verkkonhaltijan toimitusvarmuuden tason voidaan katsoa olevan hyvällä tasolla (esimerkiksi maakaapelointiaste on korkea tai suuren osan käyttöpaikoista katsotaan jo täyttävän toimitusvarmuusvaatimukset), verkkonhaltijan tulee kyetä osoittamaan ja perustelemaan kannustimen käyttöä erityisen tarkalla tasolla. Verkonhaltijan tulee kyetä osoittamaan, että korvausinvestointihankkeet on pakko tehdä ennaikaisesti eikä niitä ole mahdollista siirtää myöhemmäksi. Lisäksi verkkonhaltijan on kyettävä osoittamaan, että hankkeet eivät liity mihinkään muuhun kuin ainoastaan toimitusvarmuusvaatimuksien täyttämiseen.

Verkonhaltijan on myös kyettävä osoittamaan hankekohtaisesti, että verkkonhaltijan todellinen keskimääräinen purkuikä kannustimen piiriin kuuluville verkkokomponenteille painuu oleellisesti pitoaikavälin vaihteluvälin alarajaa pienemmäksi. Vain näin virasto voi todentaa sen, että verkkonhaltijan hakemat hankkeet kuuluvat kannustimen piiriin menetelmien tarkoittamalla tavalla ja varmistaa, että kannustimen käyttö ei johda perusteettomiin ja ylimääräisiin hyötyihin suhteessa valvontamenetelmiin ja muihin verkkonhaltijoihin.

3. Hankkeen laajuus

Valvontamenetelmien mukaan kannustimeen ei hyväksytä yksittäisten komponenttien, kuten yksittäisten muuntamoiden tai lyhyiden pienjännitejohto-osuuksien alaskirjauksia. Kannustimen käyttö on tarkoitettu toimitusvarmuuskriteerien saavuttamiseksi tehtäviin investointiprojekteihin, joissa suurempia kokonaisuuksia joudutaan korvaamaan ennaikaisesti.

Lähtökohtaisesti silloin, kun toimitusvarmuuden taso on jo hyvällä tasolla, investointeja voidaan jakaa tasaisemmin ja painottaa lähemmäksi komponenttien tavanomaista purkuikää. Tällöin hankkeet eivät lähtökohtaisesti ole myöskään kovin laajoja, jolloin niiden vaikutus todelliseen keskimääräiseen verkkokomponenttien purkuikään on vähäinen. Vastaavissa tilanteissa kyse ei ole myöskään todennäköisesti enää merkittävistä hankkeista, jolloin kaikki tarpeelliset perusteet kannustimen käytölle eivät muutoinkaan enää täyty. Vastaavissa tilanteissa on siis todennäköistä, että verkkokomponenttien keskimääräinen purkuikä ei koko masan osalta enää alita pitoaikavälin alarajaa, jolloin alaskirjattavaa ei synny.

Jos alaskirjauksia haetaan yksittäisistä komponenteista, tulee niiden liittyä aina johonkin laajempaan kokonaisuuteen. Verkonhaltijoiden erilaisista toimintaympäristöistä ja investointistrategioista johtuen virasto ei pysty määrittämään tiettyjä raja-arvoja sille, milloin yksittäinen hanke on riittävän laaja kannustimeen sisällytettäväksi. Lähtökohtaisesti kannustimeen esitetyt pienjänniteilmajohtojen, yksittäisten muuntopiirien, muuntamoiden tai erottimien purkutöiden tulee kuitenkin liittyä osaksi laajempaa keskijänniteilmajohtojen purkuhanketta. Myös keskijänniteilmajohtojen purkamisessa kyse pitää olla laajemmasta kokonaisuudesta eikä yksittäisten johto-osuuksien korvaaminen.

Edellä olevaan viitaten, mikäli verkonhaltija sisällyttää yksittäisiä pienempiä purkukokonaisuuksia tai pienempiä hankkeita hakemukseensa, tulee ne aina perustella erikseen vuosittain. Lisäksi valvontajakson lopussa verkonhaltijan on kyettävä osoittamaan, että nämä hankkeet ovat todella liittyneet muihin tehtyihin laajempiin hankekokonaisuuksiin. Toisin sanoen, jos valvontajakson lopulla käy selväksi, että yksittäiset pienet purut tai pienet hankkeet ovat todella olleet erillisiä yksittäisiä hankkeita, eivätkä ne ole fyysisesti liittyneet laajempaan kokonaisuuteen ja merkittäviin toimitusvarmuushankkeisiin, jotka on tehty valvontajakson aikana, tällöin kyse ei ole ollut laajasta hankkeesta ja virasto tulee arvionsa perusteella poistamaan kyseiset purut kannustimen piiristä.

4. Hankkeessa puretun verkon ikä

Valvontamenetelmiin viitaten toimitusvarmuuden parantamiseksi tehty ennenaikainen korvausinvestointi joudutaan tekemään toimitusvarmuuskriteerien saavuttamiseksi normaalia käytäntöä merkittävästi aiemmin. Kannustimeen sisällytetyn korvausinvestointihankkeen on oltava kokonaisuutena sellainen, että purettu verkko on ollut iältään keskimäärin pitoaikavälin alarajaa nuorempaa. Keskimääräisiä ikätietoja selvittäessä verkonhaltijan tulee käyttää todellisia purkuikä tietoja ja ottaa laskentaan mukaan kaikki hankkeessa puretut komponentit. Toisin sanoen hanke voi myös sisältää keskimääräiseltä purkuikältään pitoaikavälin alarajan ylittäneitä verkkokomponentteja, mutta näitä ei voi olla vaikutuksiltaan paljon. Jos hanke sisältää suhteessa paljon pitoaikavälin alarajan ylittäneitä purkuja, jotta se luonnollisesti edellä tässä kirjeessä kuvatun mukaisesti tilanteeseen, jossa laskennassa ei enää synny alaskirjattavaa.

Edellä olevaan viitaten, jos verkonhaltija hakee alaskirjauksia toimitusvarmuuskannustimen piiriin, tulee verkonhaltijan kyettävä osoittamaan, että kaikkien niiden verkkokomponenttien, jotka ovat menetelmien mukaan mahdollista sisällyttää kannustimen piiriin, keskimääräinen todellinen purkuikä on tarkasteltavana vuotena alle pitoaikavälin alarajan.

Valvontamenetelmien mukaan verkonhaltijan valitseman pitoajan tulisi perustua todelliseen keskimääräiseen pitoaikaan, eli toisin sanottuna verkkokomponentin todelliseen keskimääräiseen purkuikänsä. Valvontamenetelmät lähtevät siitä oletuksesta, että verkonhaltijat ovat valinneet pitoajan oikein. Pitoajan valinnassa on kuitenkin ollut alaraja, jota pienempää pitoaika verkonhaltija ei ole voinut valita. Näin ollen, mikäli verkonhaltijan puruista suurin osa on nuorehkoja ja toimitusvarmuuskriteerien täyttämiseksi tehtävät hankkeet laajoja ja purkuikältään erityisen alhaisia, verkonhaltija ei ole voinut ottaa näitä huomioon pitoajan valinnassa riittävässä määrin, jolloin toimitusvarmuuskannustimen alaskirjauksilla on tarkoitus kompensoida mahdollisia menetyksiä, joita ei valvontamenetelmissä ole muualla huomioitu.

Ohjeistus toimitusvarmuuskannustimen alaskirjauksien hakemiseen

Kuten tähänkin saakka, Energiavirastolle tulee toimittaa selvitys toimitusvarmuuskannustimen alaskirjauksista rakennetietojen toimittamisen yhteydessä vuosittain maaliskuun loppuun mennessä. Selvitys tulee lisätä rakennetietojen liitteeksi valvontatietojärjestelmässä rakennetietojen Yhteenveto ja lähetys -välilehdellä sekä ilmoittaa tiedot haetuista alaskirjauksista Lisätiedot-välilehdelle.

Selvityksen tulee koostua vähintään kahdesta osasta: alaskirjaushakemuksesta sekä alaskirjauslaskelmasta (Excel). Verkonhaltija voi lisäksi toimittaa muita tarpeelliseksi katsomiaan aineistoja, esimerkiksi karttoja, selvityksen tueksi. Alla tarkemmat ohjeet selvityksen sisältöön liittyen.

Alaskirjaushakemus

Alaskirjaushakemuksessa tulee esittää yleisellä tasolla perusteet, miksi verkonhaltijan ei ole mahdollista saavuttaa lain asettamia toimitusvarmuusvaatimuksia annetussa määräajassa ilman ennenaikaisia korvausinvestointeja eli toisin sanoen, miksi verkonhaltija hakee alaskirjauksia. Tämän lisäksi hakemuksessa on esitettävä yhteenveto haettavasta alaskirjausmäärästä. Hakemuksessa (tai laskelmassa) on lueteltava toimitusvarmuushankkeet, joista alaskirjauksia kyseisenä vuonna haetaan sekä esitettävä myös lyhyet hankekohtaiset perusteet kannustimen käytölle. Alla lyhyesti kuvattuna, mitä alaskirjaushakemuksen tulee sisältää:

- Yleiset perusteet kannustimen käytölle:
 - o Tulee todentaa, että kannustimen käyttö on perusteltua ottaen huomioon valvontakirjeen ja valvontamenetelmien sisältö.
 - o Mikä on verkonhaltijan nykyinen toimitusvarmuuden taso ja miksi merkittäviä ennenaikaisia toimitusvarmuuden korvausinvestointeja joudutaan tekemään, jotta lain vaatimukseen päästään?
- Hankkeen aloittamisen syy:
 - o Miksi kyseinen hanke katsotaan kuuluvaksi kannustimen piiriin ja onko hanke aloitettu vain lain toimitusvarmuusveloitteiden täyttämiseksi, eikä hankkeen laukaisevana tekijänä ole ollut jokin muu syy?
 - o Miksi kyseinen hanke katsottiin tarpeelliseksi toteuttaa nyt eikä sitä voinut siirtää myöhemmäksi?
- Hankkeen laajuus:
 - o Varmentaa, ettei hankkeen vaikutusalue kuulu jo ennestään laatuvaatimusten piiriin
 - o Kuinka monta käyttöpaikkaa hankkeessa saatettiin lain toiminnan laatuvaatimusten (6/36h) piiriin?
 - o Onko kyseessä useammalle kalenterivuodelle jakaantuva hanke? Jos on niin tältä osin todentaa asia ja varmentaa asia valvontajakson lopulla.
- Yhteenveto alaskirjauslaskelmista
 - o Haettava alaskirjauksien summa
 - o Hankekohtaiset alaskirjauksien summat

Hakemuksesta on käytävä ilmi, että kaikki perusteet kannustimen käytölle täyttyvät.

Alaskirjauslaskelma

Alaskirjauslaskelma tulee toimittaa jatkossa ainoastaan Excel-tiedostona tämän valvontakirjeen laskentaperiaatteita noudattaen. Laskelmassa tulee esittää:

- Haettujen alaskirjausten NKA-jäännösarvon laskenta verkkokomponenttikohdasta yhteenvetona.
- Kaikkien tarkasteltavana vuonna tehtyjen purkujen todellinen keskimääräinen ikä ja purkumäärä verkkokomponenttikohdasta (vain niiden verkkokomponenttien osalta, joille alaskirjauksia voi hakea).

- Haettujen alaskirjausten NKA-jäännösarvon laskenta verkkokomponenttikoh-
taisesti jokaiselle hankkeelle.

Sekä yhteenvedossa että hankekohtaisessa laskelmassa tulee käyttää yksikköhin-
taluettelon mukaista verkkokomponenttijaottelua (yksikköhintaluettelon mukaisia
verkkokomponenttien nimiä ja yksikköhintoja sekä pitoaikavälin alarajaa) sekä
todellisia keskimääräisiä purkuikä tietoja. Laskelmat tulee esittää verkkokompo-
nenttikohteisesti ja riittävän selvästi siten, että laskelmasta on helposti nähtä-
vissä, kuinka paljon, keskimäärin minkä ikäisiä ja mitä komponentteja tietyssä
hankkeessa on purettu.

Aiemmin esitetyn mukaisesti laskelma ei siis voi sisältää ainoastaan niitä alaskir-
jaushankkeissa purettuja verkon osia, joiden keski-ikä alittaa pitoaikavaihteluvälin
alarajan, vaan laskelmaan tulee sisällyttää kaikki hankkeessa puretut komponent-
it iästä riippumatta. Valvontakirjeen liitteenä on esimerkki oikeasta hankekohtai-
sesta laskentatavasta. Kuten esimerkissä on esitetty, tulee kaikki hankkeessa pu-
rettu verkko huomioida todellisen keski-ian mukaisesti NKA-jäännösarvon lasken-
nassa.

Vaaditut tiedot verkonhaltijan tekemien kaikkien purkujen määrästä ja todellisista
keski-ikä tiedoista verkkokomponenttikohteisesti ovat kannustimen alaskirjauksen
tarkastamisen kannalta erittäin tärkeää. Ilman näitä tietoja Energiavirasto ei
pysty todentamaan, onko kannustimen käytölle verkonhaltijalla todellisuudessa
edes perusteita. Näiden tietojen perusteella voidaan yleisellä tasolla varmistaa
huomioiko investointikannustin riittävässä määrin jo tehdyt korvausinvestoinnit
sekä ovatko korvausinvestointihankkeet olleet niin merkittäviä, että todellinen
keskimääräinen purkuikä on laskenut tarkasteltavana vuotena alle pitoaikavälin
alarajan.

Energiavirasto on tehnyt Excel-pohjan verkonhaltijoiden käyttöön laskelman teke-
mistä ja esittämistä varten. Excel-pohjassa on yhdellä välilehdellä taulukot yh-
teenvedoille kaikista kyseisenä vuonna alaskirjaushakemukseen sisällytetyistä
komponenteista sekä kaikista puretuista verkkokomponenteista ja toisella hanke-
kohtainen lajittelu. Verkonhaltija voi muokata pohjaa tarpeisiinsa sopivaksi.

Excelissä purettujen komponenttien määrä ja keski-ikä syötetään niille osoitettui-
hin sarakkeisiin ja NKA-jäännösarvo lasketaan viimeisessä sarakkeessa.

Alaskirjauksien tarkastaminen ja hyväksyminen jatkossa

Energiavirasto tarkastaa alaskirjaukset vuosittain, mutta perusteellisempi tarkas-
taminen tehdään vasta valvontajakson lopulla, jolloin vasta valvontapäätöksellä
vahvistetaan alaskirjauksien määrät kannustimeen.

Energiavirasto ei tule hyväksymään kannustimen piiriin alaskirjaushakemuksia,
jotka eivät täytä perusteita kannustimen käytölle. Lisäksi Energiavirasto tulee kä-
sittelemään alaskirjauksista virastolle toimitettuja selvityksiä vain, jos selvityksen
sisältö vastaa tämän valvontakirjeen ohjeita.

Lisätietoja asiasta antaa verkkoinsinööri Valtteri Varonen, p. 029 5050 089, s-posti
valtteri.varonen@energiavirasto.fi ja yli-insinööri Lasse Simola, p. 029 5050 021,
s-posti lasse.simola@energiavirasto.fi.

Dnro 45-132/430/2020

Jakelu Sähkön jakeluverkonhaltijat Dnro 45-132/430/2020

Tiedoksi Energiateollisuus ry
Paikallisvoima ry

Liitteet Esimerkki hankekohtaisesta NKA-jäännösarvon laskennasta
Excel-pohja alaskirjauslaskelmalle (erillinen Excel-tiedosto)

Esimerkki hankekohtaisesta NKA-jäännösarvon laskennasta.

Väärä laskentatapa: Esimerkkihankkeen hankekohtainen NKA-jäännösarvo laskettu solmuvälittäin/osakomponentteittain. Huomioitu samasta hankkeesta vain pitoaikavälin alarajan alittavat komponentit NKA-jäännösarvon laskentaan

Verkkokomponentti	Purettu määrä, km	Purettujen todellinen keski-ikä, vuotta	Yksikköhinta, euroa	Pitoaikavälin alaraja, vuotta	NKA-jäännösarvo
0,4 kV ILMAJOHDOT					
AMKA 70 mm ²	0,1	30	19 600	35	280,00 €
AMKA 70 mm ²	0,2	30	19 600	35	560,00 €
AMKA 70 mm ²	0,3	31	19 600	35	672,00 €
AMKA 70 mm ²	0,4	32	19 600	35	672,00 €
AMKA 70 mm ²	0,5	33	19 600	35	560,00 €
AMKA 70 mm ²	0,6	36	19 600	35	- €
AMKA 70 mm ²	0,7	36	19 600	35	- €
AMKA 70 mm ²	0,8	36	19 600	35	- €
20 kV ILMAJOHDOT					
Sparrow tai pienempi	0,1	35	21 800	40	272,50 €
Sparrow tai pienempi	0,2	35	21 800	40	545,00 €
Sparrow tai pienempi	0,4	35	21 800	40	1 090,00 €
Sparrow tai pienempi	0,6	41	21 800	40	- €
Sparrow tai pienempi	0,8	41	21 800	40	- €
Pigeon	0,2	38	29 100	40	291,00 €
Pigeon	0,3	38	29 100	40	436,50 €
Pigeon	0,4	41	29 100	40	- €
Pigeon	0,6	41	29 100	40	- €
Pigeon	0,6	41	29 100	40	- €
Pigeon	0,8	41	29 100	40	- €
YHTEENSÄ	8,6	km			5 379,00 €

Oikea laskentatapa: Samasta hankkeesta hankekohtainen NKA-jäännösarvo laskettu verkkokomponenttikohtaisesti käyttäen purettuun massaan todellista painotettua keski-ikä

Verkkokomponentti	Purettu määrä, km	Purettujen todellinen painotettu keski-ikä, vuotta	Yksikköhinta, euroa	Pitoaikavälin alaraja, vuotta	NKA-jäännösarvo
0,4 kV ILMAJOHDOT					
AMKA 70 mm ²	3,6	34,222	19 600	35	1 568,00 €
20 kV ILMAJOHDOT					
Sparrow tai pienempi	2,1	39,000	21 800	40	1 144,50 €
Pigeon	2,9	40,483	29 100	40	1 018,50 €
YHTEENSÄ	8,6	km			1 694,00 €

Tässä tapauksessa Pigeonin NKA-jäännösarvo tulee huomioida negatiivisena, jotta kokonaisjäännösarvo muodostuu oikein eikä ylimääräistä laskennallista hyötyä saavuteta.

Väärä laskentatapa johtaa tässä tapauksessa reilusti liian suureen lopputulokseen!